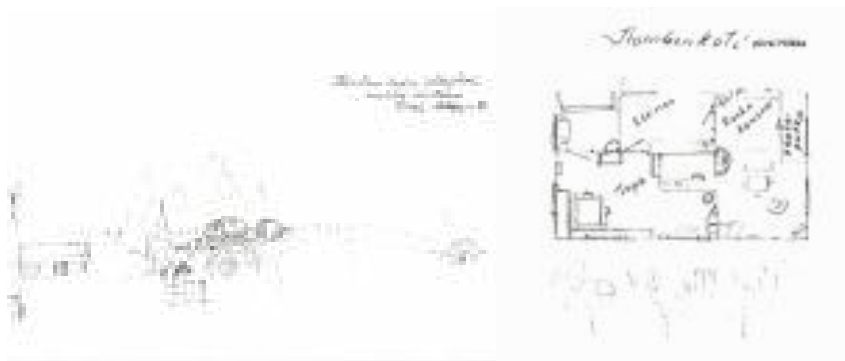

Hilkan evakkoon lähtö syksyllä 1944

Matkaan lähtö

Aselepo oli alkanut 4. syyskuuta. Minulle lankesi lehmien vienti uusille asuinsijoille. Nukuin viimeisen yön tuvan lattialla. Tavaraita oli pakattu ja oli sekavan oloista. Silloin tiesin, että ei enää palata Karjalaan takaisin, se oli vahva tunne. Vedin peiton pääni yli ja itkin hiljaa, ettei kukaan kuullut itkuani. Sain siitä niin vahvan luonnon, etten vuosiin itkenyt minkäänlaisen asian takia, oli vain pärjättävä.

Ilomäen pihapiiri

*Ilomäen kodin
pohjapiirros*

[Kuvat isompana tiedoston lopussa](#)

Seuraavana aamuna meidän kolme lehmää ja kaksi hiehoa ajettiin Koipään naapuriin ja sieltä lähti ikäiseni Laina-tyttö myös lehmineen matkaan. Meillä oli reput selässä. Minulla oli repussa iso limppu ja kilo voita. Olihan minulla paitaan ommeltu salatasku, jonne olin laittanut isän antaman 100 markkaa. Raha oli siltä varalta, jos hukkaisin lehmäni, niin voisin matkustaa Vihantiin ja minut löydettäisiin sieltä. Käsivarrella kannoimme ämpäriä, se oli tyhjänäkin painava.

Kuokkaniemen asemalle tuli joka puolelta karjaa. Siellä niistä tehtiin isompia laumoja, ehkä 40 lehmää, kahdeksan ajajaa kohti. Meidän lauman ajajat olivat toiselta puolen järveä, emme tunteneet heitä.

Aluksi lehmät eivät pysyneet yhtään tiellä, koko ajan niitä piti pelloilta hakea tielle. Kuljimme ehkä noin 20 km päivässä. Olimme tyhjissä taloissa ja riihessäkin yötä. Lehmille oli tehty aitauksia kullekin ryhmälle yön ajaksi. Heiniä ja vettäkin oli tarjolla. Lypsimme illalla sekä aamulla lehmät.

Toisen päivän iltana tuli Lainan äiti hevosella meidän luo ja oli vihainen.

"Mikäs ilmeen hätä teillä on täällä?"

Eihän meillä ollutkaan. Heille oli soitettu, että kaksi pientä tyttöä ajaa satapäistä

laumaa ja niiden avuksi oli mentävä. Heillä oli kaksi hevosta ja heidän olisi kuulunut jo alusta asti lähteä meidän ajajien avuksi, reppuja ja ämpäreitä viemään.

Tulimme sitten nykyrajan tälle puolelle ja Puhokselle. Minulta oli jo leipä loppunut. Tiesin, että Lainan äidin hevoskuormassa oli leipää laatikollinen.

Kysyin emännältä, antaisiko hän minulle lainaksi leipää? Hän sanoi:

"Elä hyvä laps miulta pyyvvä, miul ei oo yleisotokorttii. Siulla ku on, sie saat ensimmäisestä majapaikast leipäkortin."

Samassa hän otti ison palan leipää ja syötti sen hevoselle. Mieleeni jäi omituinen käytös naapurin emännältä. Silloin Laina suuttui, tempasi laatikosta ison mustan ruisleivän ja sanoi:

"Jos miull on leipää siull' on kans."

Ja laittoi leivän reppuuni.

Laivamatka

Lehmät ja meidät lastattiin proomuihin, niitä oli neljä kappaletta, ja hinaaja veti niitä perässään. Olimme kaksi vuorokautta proomussa. Lemillä oli ahdasta ja likaista. Ei sinne pienemmät uskaltanut mennä edes lypsämään, itse taisin käydä kerran.

Ensimmäisen yön jouduimme istuallaan viettämään sellaisessa 2x2 metrin kopissa, joka oli proomun kannella. Isot likat menivät laivapoikien kanssa hinaajalle. Pimeän aikaan laiva oli ankkurissa. Seuraavana päivänä sanoin Lainalle, että nyt mekin lähdetään hinaajalle nukkumaan. Ei meitä pikkutyttöjä kukaan pyytänyt, me vain lyöttäydyimme poikien veneeseen, kun he hakivat taas maitoa.

Niin me pääsimme nukkumaan kerrossänkyihin, niitä oli pitkin seiniä. Pojat nipistelivät meitä varpaista, kun me menimme Lainan kanssa samaan sänkyyn. Kapteeni nukkui meidän yläpuolella ja ärähti:

"Antakaa tyttöjen olla rauhassa, ne ovat kunnon tyttöjä."

Aamulla heräsimme, laiva oli jo menossa. Kapteeni oli pannut meille lisäpeitonkin yöllä.

Kohti Leppälahtea

Pääsimme vasta päivällä Varkauden laivarannassa pois hinaajasta. Karja purettiin laivasta. Odotettiin ainakin vuorokausi ennen kuin saatiin avovaunu lehmille. Joku neuvoi meille lämpimän pannuhuoneen yöpaikaksi. Sinne menimme Lainan kanssa lattialle, oli lämmin, mutta kova peti. Minun hiehot hävisivät, kun niillä ei ollut kytkytä. Olin huolissani. Sitten ne palasivat itsestään takaisin, taisivat käydä vain kaupungilla.

Junassa olimme Jyväskylässä yötä. IT ampui, ihmettelimme miksi, (ehkä saksalaisia koneita) silloinhan oli aselepo. Seuraavana päivänä pääsimme Laukaaseen. Kiireesti kysyin, minne saisin ajaa lehmäni.

"Voi, et sinä voi sinne ajaa lehmiä, on mentävä taas junaan", sanoi asemamies.
"Mene Jyväskylään ja sieltä sitten Leppälahteen."

Jälleen Jyväskylässä yksi yö ja seuraavaksi lehmät pantiin kappaletavarajunaan. Leppälahdessa ne kävelytettiin junasta ulos. Panin lehmät puihin kiinni ja lähdin etsimään Heikkilän taloa. Kengänpohja oli irti ja meni välillä kantapään alle, kun mennä löntystin eteenpäin.

Löysin pienen [harmaan mökin](#) ison kuusen juurelta. Se oli tuleva koti lähes kolmen vuoden ajaksi. Menin tupaan ja äiti hämmästytti ja ilahtui, "nythän se tyttö jo tulikin".

Olin päässyt onnellisesti perille. Sitten lähdimme äidin ja Alli-rouvan kanssa hakemaan lehmät asemalta ja hiehotkin olivat tallella.

Olin onnellinen kun pääsin pikku-siskon ja pienen veljen luokse. Isä ja Anja tulivat myöhemmin omaa vaivalloista tietään kumpikin.

Tällainen oli minun evakkomatvani.

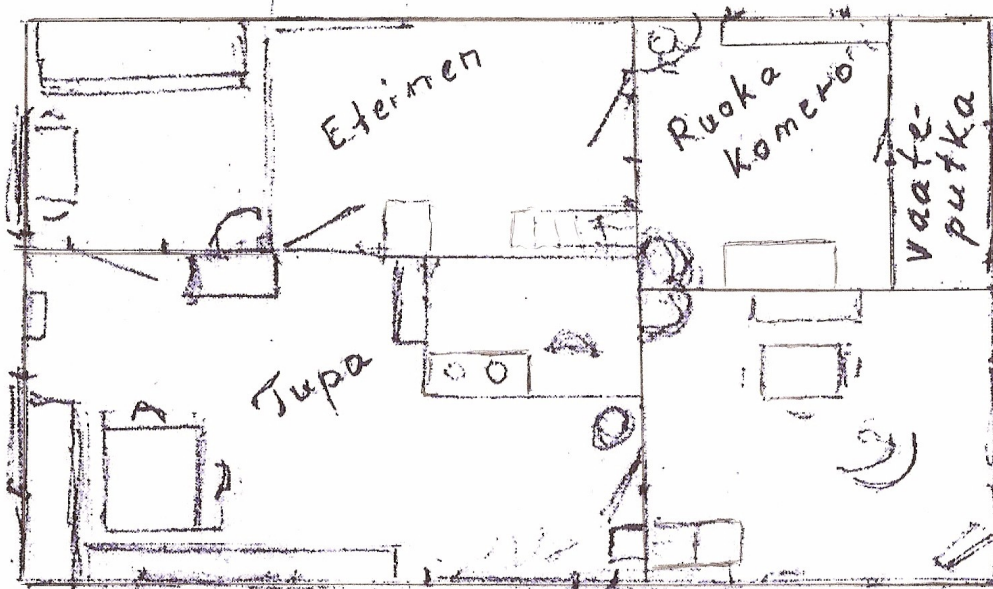

*Hilikka Airevuo os. Tuunainen (Tuomaan tytär)
2.3.1928 - 2.7.2017*

Ilomäen kodin piirustus
muistin mukaan
Piirusti Helka v. 2007

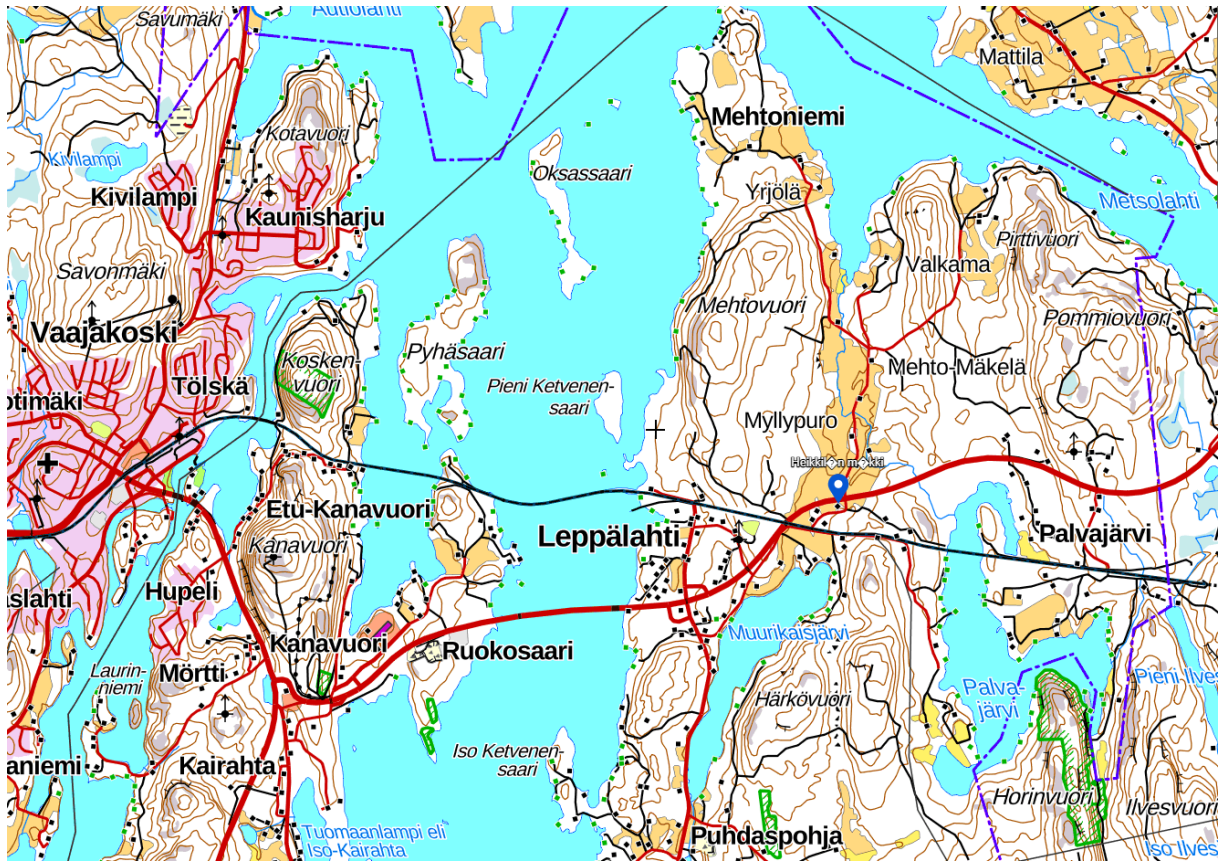

Ilomäen koti

Helka v. 2007

Sortavalan maalaiskunta, Kuokkaniemi

<https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/>

Leppälahti, Heikkilän mökki